

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 20, ŠTEVILKA 1, MAJ 2023

IZBRIS: DRŽAVA NAJ KONČNO NAREDI, KAR JE PRAV

V SLOVO ZORANU TEŠANOVIČU
INTERVJU Z IRANSKO REŽISERKO
NAHID PERSSON

PRILOGA: ČLOVEKOVE PRAVICE
SO NAŠ PONOS

 www.amnesty.si

 [AmnestySlovenia](https://twitter.com/AmnestySlovenia)

 [Amnesty Slovenija](https://www.facebook.com/AmnestySlovenija)

 [AmnestySlovenia](https://www.instagram.com/AmnestySlovenia)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

- 03 AKCIJI NA POT
SAMO JA POMENI JA PROTI KULTURI POSILSTVA
- 04 AKTUALNIK
POD ŽAROMETOM

- 06 **V SLOVO ZORANU TEŠANOVIČU**
- 07 **IZBRIS: DRŽAVA NAJ KONČNO NAREDI, KAR JE PRAV**
- 09 **INTERVJU Z REŽISERKO NAHID PERSSON**
- 12 **INTERVJU Z RAZISKOVALKO AI ZA IRAN RAHO BAHREINI**
- 14 **DEPORTACIJE IN SMRTI NA POTI JE TREBA PREPREČITI**
- 16 **NOV SPLETNI TEČAJ O APARTHEIDU IZRAELA NAD**
- 17 **PALESTINSKIM PREBIVALSTVOM**
- 17 **TEDEN DNI NA PRAKSI V SLOVENSKI AMNESTY**
- 18 **GLAS LJUDSTVA: USTAVIMO RUŠENJE JAVNEGA ZDRAVSTVA**

UČENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

- 19 USPEŠNA NOČ KNJIGE 2023, V PRIHODNJEM ŠOLSKEM LETU IZOBRAŽEVALNI VIDEI
- 20 SPLETNI TEČAJ IN USPOSABLJANJE PROTI NASILJU NAD ŽENSKAMI IN DEKLETI
- 21 AKADEMIJA AMNESTY: »POČUTIM SE OPOLNOMOČENO«

VRTIMO SVET

- 22 LETNO POROČILO AI ZA LETO 2022
- 23 SMRTNA KAZEN V LETU 2022

DOBRE NOVICE

- 24 DOBRE NOVICE S SVETA ČLOVEKOVIH PRAVIC

AKTIVIZEM

- 25 AKCIJA V PODPORO TRANS UČITELJICI

PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA

- 26 POT OB ŽICI: PETICIJA ZA POPRAVO KRIVIC IZBRISANIM
- 27 PIŠEM ZA PRAVICE

SREDINA

ČLOVEKOVE PRAVICE SO NAŠ PONOS

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejemamo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 3-krat letno. Uredniški odbor: **Taja Premk, Metka Naglič, Linn Julian Koletnik.**
 Avtorica naslovne fotografije: **Urša Čuk - rastrLAB.** Oblikovna zasnova: **Marko Kadič.** DTP: **RumenaPika.**
 Tisk: **Grafika Gracer.** Naklada: **7500.** ISSN: 2232-3198
 AI Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.
 E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973
 Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

Občasno uporabimo žensko in moško obliko samostalnikov (in oblike glagolov), ločenih s podčrtajem: npr. begunke_ci. Vemo, da to ni slovnično pravilna oblika. Zanj se odločamo kot obliko podpore ženskam in transspolnim osebam, ki opozarjajo, da se v množinski moški obliki izgubi njihova identiteta ali pa se ne identificirajo s kakšnim od binarnih spolov.

SAMO JA POMENI JA PROTI KULTURI POSILSTVA

V dneh pred izdajo revije smo doživeli izrek oprostilne sodbe »domžalski peterici«, ki je bila leta 2020 obtožena posilstva 15-letne osnovnošolke. Eden izmed njih je bil obtožen tudi spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, ter dveh dejanj izdelave in objave pornografskega gradiva; obsojen je bil (le) za eno od teh.

Nekaj dni pred izrekom sodbe je Iniciativa proti kulturi posilstva ob podpori okoli petdesetih organizacij organizirala spontani shod za podporo preživel in z namenom opozoriti na kulturo posilstva. Shod je bil pravzaprav protiprotest prvotnemu shodu v podporo peterici; ta je imel dve udeleženci, ki sta kampanjo blatenja žrtve iz spletnega prostora prenesli v fizični. Pred sodiščem in obdani s policisti sta postavili fotografije in predvajali zvočne posnetke, med njimi fotografije in posnetke preživele.

Kultura posilstva pomeni normaliziranje in celo opravičevanje spolnega nasilja, tudi posilstev s škodljivimi miti in spolnimi stereotipi. Pomeni prelaganje odgovornosti za spolno nasilje s povzročiteljev na preživele in sega od posameznikov_ic do obravnav v institucijah: »bil je pijan«, »ni vedel, da ni za«, »kaznen bi mu uničila življenje«, »mlad je še«, »bila je pijana«, »kako je bila pa oblečena?«, »verjetno se je strinjala in si nato premislila«...

Slovenija je skoraj dve leti nazaj naredila velik korak proti kulturi posilstva: spremenila je pravno definicijo posilstva v t.i. Ja pomeni ja model. Ta upošteva, da se mnoge žrtve med posilstvom ne zmorejo upirati, zato je edini pravi kriterij za opredelitev posilstva ta, ali se je spolno dejanje zgodilo s soglasjem ali ne.

Na splošno velja, da učinkov nove zakonodaje še ne zmoremo zaznati in oceniti. Glavni del tega velikega vprašaja pripisujemo temu, da so postopki tako dolgi in se tisti po novi zakonodaji preprosto še niso zaključili. Tokrat gre za (prvostopenjsko) sodbo za dejanje, ki se je obravnavalo po stari zakonodaji, torej po modelu prisile.

Vendarle pa je že to del odgovora na (drugo) vprašanje: kje v kulturi posilstva smo. Žrtve se še vedno vleče skozi sodne obravnave in re travmatizira veliko dlje, kot je to predvideno v zakonu. V primeru mladoletne oškodovanke bi se moral postopek zaključiti v šestih mesecih, pa vendarle se je vlekel že v tretje leto. Medijska in javna obravnava žrtve mestoma globoko poseže v dostojanstvo in osebne podatke, čeprav zakonodaja sicer ščiti osebne podatke žrtev kaznivih dejanj.

Tudi izsledke raziskave Inštituta za kriminologijo o kaznovanju spolne kriminalitete v Sloveniji lahko razumemo v kontekstu kulture posilstva. Analiza 431 sodb razkriva zelo blago kaznovalno politiko do dejanj spolnega nasilja: skoraj tretjina kazni je bila pogojnih. Pri spolnem napadu na mlajše od 15 let je bilo pogojnih kazni celo 41 odstotkov, povprečna zaporna kazen pa je znašala nekaj več kot dve leti, kar je pod predpisanim minimumom treh let zapor. Pogosto je v obrazložitvi pisalo, da gre za zelo huda ali najhujša kazniva dejanja s tega področja, hkrati pa so bile dosojene zelo blage sankcije s spodnjega roba kaznovalnega razpona; še posebej pogosto je to pri spolnih napadih na otroke.

Nevladne organizacije, ki smo si prizadevale in dosegle spremembo pravne opredelitve posilstva, se nikoli nismo slepile, da bo že zakonodaja dovolj za ustavitev kulture posilstva. Ko pričakujemo spremembo praks v institucijah, pa ostaja pomembno vprašanje, ali to sploh znajo, zmorejo in hočejo. V tej točki imamo vsi še dolgo pot in v praksi potrebujemo odločen osebni angažma vsake posameznice in posameznika – zasebno in poklicno.

Nataša Posel,
direktorica

Foto: Tanja Ristič

»Kultura posilstva pomeni normaliziranje in celo opravičevanje spolnega nasilja, tudi posilstev s škodljivimi miti in spolnimi stereotipi.«

28. marca smo se v Ljubljani udeležili_e protesta proti deportacijam in razdruževanju družin, ki so ga organizirali v Ambasadi Rog. Tudi slovenska Amnesty se pridružuje pozivom k ustavitvi vseh deportacij prosilcev_k za azil na Hrvaško. Preberite več v nadaljevanju te revije.

Slovenska Amnesty je že tradicionalno sodelovala na dogodku Pot ob žici. Na fotografiji del ekipe AIS skupaj z Aleksandro Todorovič in Ratkom Stojiljkovičem, oba otroka izbrisanih, na naši stojnici na Kongresnem trgu.

V Parku izbrisanih pred nekdanjo tovarno Rog bo stal spomenik v obliki črke Č, ki bo opominjal na 25.671 izbrisanih oseb. Avtorji_ce obeležja so Vuk Ćosić, Aleksandar Vujović in Irena Woelle.

V slovenski Amnesty smo pripravili knjižico, v kateri boste našli vse, kar morate vedeti o protestih. Vodič po protestih si lahko ogledate tudi v digitalni verziji na spletni strani Akademije Amnesty. (akademija-amnesty.si). Pišite nam na amnesty@amnesty.si, če želite tiskane izvede.

Ob mednarodnem dnevu žensk, 8. marca, smo se udeležili_e protestnega shoda, kjer smo se opozorili_e na pomembnost pravic žensk in skrb vzbujajoče podatke o nasilju nad ženskami v Sloveniji.

Podnebni štrajk, 3. marec 2023. Organizatorke_ji: Mladi za podnebno pravičnost.

ZBOR ČLANOV_IC 2023

Na zboru članov slovenske Amnesty 19. aprila 2023 v Ljubljani so kot običajno potekale volitve v naš izvršni in nadzorni odbor. Nova članica izvršnega odbora (IO) je postala **Tamara Arh**, ki ji izrekamo toplo dobrodošlico. Ponovno je bil v IO izvoljen tudi Tadej Kobal. Dvojica se je pridružila predsedniku IO Zlatku Bojanoviču, blagajniku Tomažu Gorjancu ter članici Maji Pan, ki so bili za dvoletni mandat izvoljeni na lanskem zboru članov. V nadzornem odboru ostajajo Primož Kunaver, Grega Milčinski in Iztok Pipan.

Na zboru članov smo sprejeli še vsebinsko in finančno poročilo o delu AIS za leto 2022 (najdete ga na www.amnesty.si/transparentno-delovanje.html) ter poročilo nadzornega odbora za leto 2022. Predstavili smo tudi vsebinsko poročilo za obdobje januar – april 2023 ter sprejeli finančni načrt za naprej.

SPREMEMBA KAZENSKEGA ZAKONIKA GLEDE KAZNIVIH DEJANJ IZ SOVRAŠTVA

Februarja 2023 je začela veljati sprememba kazenskega zakonika, po kateri se določene okoliščine pri pregonu zločinov iz sovraštva (t. i. hate crimes) vedno upoštevajo kot obteževalna okoliščina. V 49. člen kazenskega zakonika, ki določa splošna pravila za odmero kazni, se je dodal nov odstavek: **»Če je bil nagib za storitev kaznivega dejanja narodnostna, rasna, verska ali etnična pripadnost oškodovanca, njegov spol, barva kože, poreklo, premoženjsko stanje, izobrazba, družbeni položaj, politično ali drugo prepričanje, invalidnost, spolna usmerjenost ali katerakoli druga osebna okoliščina, se to vedno upošteva kot obteževalna okoliščina.«**

IZBRISANI BODO KONČNO DOBILI OBELEŽJE

Po tem, ko je mestni svet Občine Ljubljana marca lani na predlog AIS in Civilne iniciative izbranih aktivistov potrdil poimenovanje **Parka izbranih**,

je sedaj izbrano tudi obeležje izbranim, ki bo postavljeno v parku. Na javnem natečaju je izmed dvanajstih prispelih idejnih predlogov devetčlanska komisija izbrala **spomenik v obliki črke Č**. Njegovi avtorji so arhitekt in scenograf **Aleksander Vujović**, internetni umetnik **Vuk Čosić** ter oblikovalka in ekoaktivistka **Irena Woelle**, ki so bili po razglasitvi večkrat tarče groženj in sovražnega govora. Irena Woelle je ob tem v intervjuju za MMC poudarila: »Črke v priimkih in imenih odločajo o življenjih.«

PRAVIČA DO SVOBODNEGA ODLOČANJA O ROJSTVU OTROK

Marca 2023 smo se pridružili_e pozivu **Inštituta 8. marec**, v katerem smo Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) pozvali k spremembi sklepa, ki določa, da morajo vse osebe, ki ne plačujejo dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, doplačati umetno prekinitev nosečnosti, storitve v zvezi z ugotavljanjem in zdravljenjem zmanjšane plodnosti ter umetno oploditev in sterilizacijo. **Opozorili smo, da morajo biti vse te zdravstvene storitve stoddostno krite iz obveznega zavarovanja, saj je le tako vsem zagotovljena pravica do svobodnega odločanja o rojstvu otrok.** Na ZZZS so predlog sprejeli, sedaj je na potezi vlada.

50 LET NUJNIH AKCIJ

V Amnesty že pol stoletja sprožamo t. i. nujne akcije. Kaj je to? Gre za mobiliziranje tisoče podpornic_kov po vsem svetu, ki se takoj odzovejo na našo informacijo o ogroženem človeku ali skupini ljudi. Reagirajo tako, da napišejo pisma (apele) oblastem, v katerih pozovejo, naj te ljudi ne mučijo, naj jih izpustijo iz krivičnega zapor, naj jih ne usmrtilo ... Na primer lani smo sprožili nujno akcijo za Jašo Jenulla iz Slovenije, ko so prejšnje oblasti od njega neupravičeno terjale plačilo enormnega zneska za policijsko varovanje protestov.

Prvo nujno akcijo je Amnesty International objavila 19. marca 1973, po aretaciji aktivista in profesorja ekonomije na Univerzi Sao Paulo v Braziliji Luiza Basilia Rossija. Z njo smo prispevali k osvoboditvi profesorja, ki je

bil zaprt zaradi svojega nasprotovanja vojaški diktaturi.

Rossi, ki je v starosti 83 let preminil 21. januarja letos, je po izpustitvi zasluge za to pripisal Amnesty in povedal: **»Vedel sem, da je moj primer postal znan javnosti, vedel sem, da me ne morejo več ubiti. Potem je popustil pritisk name, pogoji pa so se izboljšali.«**

Leta 1973 je bila precej radikalna ideja, zaprositi na tisoče ljudi po vsem svetu, naj napišejo pismo nekomu na oblasti, v katerem zahtevajo svobodo posameznika. Do danes pa je naša organizacija sprožila že tisoče in tisoče nujnih akcij. Pisanje pisem, elektronskih sporočil, faks, tvitov za nekoga, ki je v nevarnosti, pa ostaja preizkušena metoda reševanja in spreminjanja življenj.

ŠE NAPREJ USPEŠNO DELO PRAVNE MREŽE

Slovenska Amnesty je januarja 2021 soustanovila Pravno mrežo za varstvo demokracije, ki je zelo uspešna v doseganju svojega poslanstva. Vabimo vas, da si več preberete na spletnem mestu **pravna-mreza.si**, kjer so posebej izpostavljeni tudi dosežki. V mreži, soustanoviteljice katere so še Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja (PIC), Danes je nov dan in Zavod za kulturo raznolikosti Open (Open), sodeluje že 71 odvetniških pisarn in pravnih strokovnjakov_inj.

PRIDRUŽI SE EKIPI AMNESTY NA PARADI PONOSA

Si želite kot prostovoljec_ka sodelovati na naši stojnici na Paradi ponosa, ki bo 17. junija v Ljubljani? Pišite nam na amnesty@amnesty.si.

ZA VEČ NOVIC POJDI NA
www.amnesty.si

V SLOVO ZORANU TEŠANOVIČU IZBRIS JE NE LE ZAZNAMOVAL, AMPAK TUDI ZAPEČATIL NJEGOVO ŽIVLJENJE

DECEMBRA NAS JE PRETRESLA SMRT IZBRISANEGA ZORANA TEŠANOVIČA. KOT JE ŽIVEL, JE GOSPOD TEŠANOVIČ SKRAJNO TRAGIČNO TUDI UMRL: ZGOREL JE V SVOJI PRIKOLICI, V NJEGOVEM BORNEM BIVALIŠČU V STEGNAH V LJUBLJANI.

Izbris je ne le zaznamoval, ampak zapečatil njegovo življenje v zelo kruto življenjsko pot. Stalnega prebivališča, ki mu je bil nezakonito in protiustavno odvzet, si ni zmozel urediti niti po 30ih letih. Ko ga je dohitela še bolezen, ga je to privedlo do roba: na rob Ljubljane, na rob družbe, na rob samega obstoja. Ko ga je januarja Borut Krajnc fotografiral za našo razstavo portretov in zgodb ob obletnici izbrisa, si je v strahu nas vseh, da mu razkrita identiteta ne bi ogrozila podaljšanja začasnega bivališča, nadel vzdevek Pajo. Kajti začasno prebivališče je bila dragocenost, s pomočjo Mirovnega inštituta pridobljena le pet let nazaj – pred tem je vse od izbrisa živel brez dokumentov, brez zavarovanja, brez prihodkov. Podaljšanje je bilo vsakič negotovo, vsakič pod vprašajem. Ta dragocenost mu je omogočila legalno bivanje, vendar bore malo drugega. V dom brez stalnega prebivališča ni mogel, niti ne v začasno bivalno enoto, ki je neke vrste krizna namestitev v lasti občine. Kralji ulice so mu s stiropornimi ploščami lahko le ovili prikolico in jo tako za silo izolirali. Kako je bilo pozimi, na minusu v njej, si lahko le predstavljamo. Gasilci so iz nje odnesli štiri majhne plinske jeklenke.

Mnogi so in smo ga poznali osebno, saj je njegovo vsakodnevno življenje, na čisto dnevni ravni bilo odvisno od pomoči in solidarnosti soljudi in nevladnih organizacij: bil je praktično nepokreten. Tudi med fotografiranje januarja ni vstal iz postelje. V njej pravzaprav ni mogel niti polniti telefona. Čez cesto, na bencinsko črpalko, so mu ga nosili polniti prijatelji in znanci, prav tako so mu nosili obroke.

Njegov položaj je bil neposredna posledica izbrisa in neučinkovitih, slabih zakonskih ukrepov poprave krivic, ki so brez urejenega statusa in posledično brez ustreznega zavarovanja ali socialne oskrbe tudi po 30ih letih pustile številne izbrisane: v skrajno ranljivih položajih, oropane dostojanstva. Na robu družbe, na robu obstoja. Za vse institucije, ki bi morale rešiti njihov položaj, je bil to črn dan.

Enako črna pa je misel, da skrajno tragična usoda gospoda Tešanovića ni edina. V Sloveniji so še drugi izbrisani, še dandanes brez urejenih statusov. Polovica izbrisanih pa se v Slovenijo, po tem ko so bili zaradi izbrisa izgnani ali pa za življenje tukaj več niso imeli pogojev, nikoli ni mogla vrniti. Ne vemo, v kakšnih usodah živijo.

Hvala vsem, ki spomin na izbris ohranjate živ po svojih močeh.

Počivaj v miru in moči, Zoran.

Nataša Posel, direktorica slovenske Amnesty

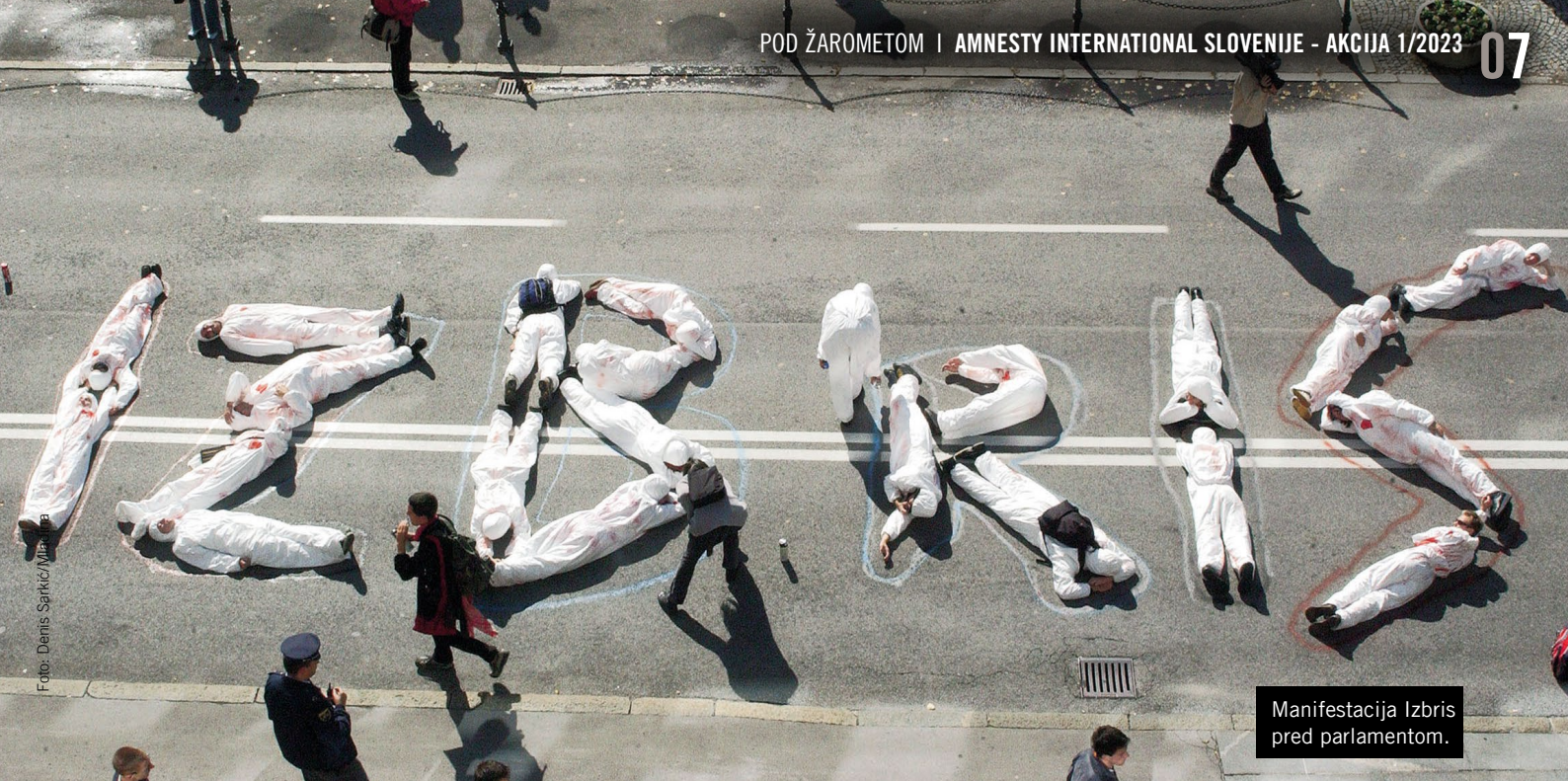
Foto: Borut Krajnc

Portret Zorana Tešanovića, ki je bil del razstave ob 30. obletnici izbrisa.

Poskenirajte QR kodo
in si oglejte video v spomin
Zoranu Tešanoviću.

Manifestacija Izbris pred parlamentom.

31. OBLETNICA IZBRISA DRŽAVA NAJ KONČNO NAREDI, KAR JE PRAV

**TRAGIČNA SMRT ZORANA TEŠANOVIĆA JE LE ZADNJI OKRUTEN
OPOMIN NA STISKE, KI JIH IZBRISANI ŽIVIJO ŠE DANDANES.
AMNESTY SLOVENIJE IN MIROVNI INŠTITUT ZATO SLOVENSKO
VLADO POZIVATA K POPRAVI KRIVIC VSEM IZBRISANIM.**

26. februarja je minilo 31 let od nezakonitega izbrisa 25.671 ljudi iz registra stalnega prebivalstva Slovenije; med njimi je bilo 5360 otrok. Posledice izbrisa so bile strahotne. Izgubili so zaposlitve ter socialno in zdravstveno zavarovanje, možnost izobraževanja, številni so bili izgnani in ločeni od najbližjih, ostali pa živeli pod vsakodneвно grožnjo izгона.

»Žal izbris ni del zgodovine naše mlade države, ampak še vedno traja: izbrisani so zmagali na slovenskem ustavnem sodišču in Evropskem sodišču za človekove pravice, a 31 let kasneje poprava krivic ostaja zgolj navidezna: stalno prebivališče si je uspela povrniti manj kot polovica izbrisanih. Nekateri so v Sloveniji ostali brez urejenega statusa in povezanih pravic vse do danes,« je ob obletnici dejal predsednik Civilne iniciative izbrisanih aktivistov Irfan Beširevič.

Zato smo v Civilni iniciativi izbrisanih aktivistov, Amnesty International Slovenije in Mirovnem inštitutu na predsednika vlade dr. Goloba naslovili skupen javni poziv k čimprejšnji pripravi zakonskih ukrepov, ki bodo omogočili povrnitev statusa in popravo krivic vsem izbrisanim.

»Krivice in stiske izbrisanih so ne le odgovornost oblasti in države in teža naše kolektivne (za)vesti, ampak so tudi nepremostljive ovire institucijam, ki brez zakonodajnega okvira ostajajo nemočne izvajati svoje naloge. Medtem so številni med izbrisanimi sedaj že stari in tudi zaradi izbrisa obsojeni na životarjenje. Ni več kaj čakati: država naj končno naredi, kar je prav,« pa je dodala direktorica slovenske Amnesty Nataša Posel.

Otvoritev razstave na Gallusovem nabrežju ob 31. obletnici izbrisa. Na fotografiji direktorica slovenske Amnesty skupaj s portretiranci_kami in fotografom Borutom Krajncem.

Poskenirajte QR kodo
in preberite več o izbrisu.

Peticijo za popravo krivic
izbrisanim lahko podpišete
na strani 26.

IZBRISANI BREZ STALNEGA PREBIVALIŠČA NIMAJO NOBENE PRAVNE POTI

Izbrisani, ki si niso mogli povrniti nezakonito odvzetega stalnega prebivališča, nimajo danes nobene pravne poti več, da bi si stalno prebivališče in s tem vse ključne pravice, ki iz tega izhajajo, lahko omogočili. To je veljalo za Zorana Tešanovića in še vedno velja za druge, ki imajo sedaj zgolj začasno prebivališče – ali pa niti tega ne.

Že začasno prebivališče so izbrisani, ki so si status poskušali urediti v zadnjih desetih letih (ob tem, da so v Sloveniji živeli že ves čas), izjemno težko pridobili: šele po dveh letih dovoljenja za zadrževanje. Pri tem policija vsakih 6 mesecev preverja, ali še vedno obstajajo razlogi, zaradi katerih jih ni mogoče odstraniti iz države; preverjanje pa se nadaljuje tudi ob vsakokratnem podaljšanju dovoljenja za začasno prebivanje. Kljub temu, da to dovoljenje že več kot 5 let podaljšujejo, je prehod v stalno bivanje onemogočen zaradi zakonskih zahtev po zagotovitvi sredstev za preživljanje. Denarna pomoč, ki jim jo je država namenila, v tem postopku namreč ni prepoznana kot sredstvo za preživljanje. In tukaj se njihova pravna pot konča. Samo od izbrisanih, ki jih predstavljamo v razstavi **31 let s(r)amote**, sta v takem položaju še **Ljubinko Tomić** in **Budimir Vuković**, sicer pa še številni drugi.

Zato za ureditev statusa izbrisanim nujno potrebujemo zakonodajno rešitev.

RAZSTAVE O IZBRISU

OB 31. OBLETNICI IZBRISA SMO NA GALLUSOVEM NABREŽJU PONOVO NA OGLED POSTAVILI NAŠO RAZSTAVO, KI SMO JO PRIPRAVILI V SODELOVANJU Z BORUTOM KRANJCEM. PRAV TAKO PA SMO O IZBRISANIH IZOBRAŽEVALI NA ŠTEVILNIH ŠOLAH.

Z razstavami, ki jih postavljamo širom Slovenije, izrekamo opomin, da so krivice in stiske izbrisanih še vedno nenaslovljene, hkrati pa pozivamo vlado k ukrepanju. Šole, ki so gostile našo razstavo, so bile nad odzivom mladih navdušene. V učilnice smo povabili tudi izbrisane, ki so dijakom_injam predstavili svoje zgodbe. Pomembno je, da mladi poznajo zgodovino svoje države, še bolj pomembno pa je, da se o tem učijo, pogovarjajo, o tem razmišljajo in ukrepajo, da se kaj takega v prihodnosti ne bi več ponovilo.

Hvala vsem učiteljem_icam, ki so nas povabili_e v razrede in ki so šolske prostore za nekaj časa spremenili v galerije. Posebej pa smo hvaležni tudi galeriji artKIT v Mariboru in Mestni knjižnici Kranj, ki sta gostili naši razstavi.

Taja Premk

Foto: Janez Klenovšek

Foto: Janez Klenovšek

Utrinek z otvoritve razstave **31 let s(r)amote** 7. aprila 2023 v galeriji artKIT v Mariboru.

Galerija artKIT v Mariboru.

Utrinek z razstave na Gallusovem nabrežju.

Če bi razstavo o izbrisanih želeli organizirati tudi vi, nam pišite na amnesty@amnesty.si.

INTERVJU Z NAHID PERSSON

»PRVIČ V ZGODOVINI REVOLUCIJO VODIJO ŽENSKE«

NAHID PERSSON JE REŽISERKA FILMA BODI MOJ GLAS, ZMAGOVALCA FESTIVALA DOKUMENTARNEGA FILMA 2023.

Nahid Persson – aktivistka, režiserka in borka za človekove pravice. Iranka, ki je zaradi svojega aktivizma morala zapustiti državo ter zdaj živi in dela na Švedskem. Kljub temu, da je Iran zapustila že pred mnogo leti, ta ostaja središče njenega dela in ustvarjanja. Njeni dokumentarni filmi nas popeljejo na iranske ulice in nam predstavijo ljudi, ki jim je režim v tej državi zaznamoval življenje. Zaznamoval pa je tudi njenega. Enega izmed njenih bratov so usmrtili, drugi je v zaporu preživel 15 let. Zase pravi, da je v domovini živel kot begunka. Ko jo je režim želel spraviti za zapahe, je s hčerko za vedno zapustila Iran. Upa, da se bo nekega dne tja lahko vrnila.

Kako se je vaše življenje spremenilo po revoluciji leta 1979, ko je Iran postal Islamska republika?

Ko pomislim na moj Iran, mojo družino ... se spomnim, da smo imeli mirno življenje. Normalno življenje pred revolucijo. Takoj, ko so prišli na oblast, 1. aprila 1979, je bila v Iranu razglašena Islamska republika. **V zaporu je takrat pristalo veliko naših prijateljev.** Na začetku so jih zaprli res veliko, tudi usmrtili so jih. Bilo je grozno, ne vem, kako lahko to opišem v angleščini.

Začelo se je tudi zatiranje žensk. Takrat sem delala v časopisnem uredništvu. Nekega dne je sodelavka prišla k meni in mi rekla, da moramo od sedaj naprej v službi nositi hidžab. Smejali sva se, temu nisva verjeli. **Toda solze smeha so se kmalu spremenile v solze žalosti in strahu.**

Dve leti po revoluciji so aretirali dva moja brata, Rustama in Jabota, stara 15 in 17 let. Tudi mene so želeli. Bila sem begunka v svoji lastni državi in se selila od mesta do mesta. S šestmesečnim otrokom v naročju. Po šestih mesecih, ko so usmrtili 17-letnega Rustama, sem morala pobegniti iz Irana.

Ali vaša družina še živi v Iranu?

Na Švedskem imam brata, s katerim sva skupaj pobegnili iz Irana. Imam tudi brata na Floridi, ki je bil v Iranu zaprt 15 let. Ko so ga izpustili, je odšel na Florido. Preostali člani družine pa so v Iranu.

So tam varni?

Niso aktivisti, so na varnem. No, ne vem zares, **v Iranu ni nihče varen.** Pred nekaj dnevi so moje sorodnice dobile pismo režima, da so jih videli brez hidžaba v njihovem avtomobilu. Zagrozili so jim, da bodo naslednjič pristale v zaporu. Mislim, da je veliko žensk v Iranu prejelo enako pismo.

Film Bodi moj glas govori o aktivistki Masih. Kako bi jo opisali in kako je bilo delati z njo? V filmu dobimo občutek, da sta si bili zares blizu, ena drugo sta klicali sestra.

Veliko ljudi trdi, da je Masih v opoziciji, ampak resnica je drugačna. Ona resnično dela vse. Veliko ljudi le govori, tako kot na primer šahov sin, ki se je zdaj, med revolucijo,

Foto: Andraž Kobe

Nahid med podelitvijo nagrade za najboljši dokumentarni film na temo človekovih pravic na Festivalu dokumentarnega filma v organizaciji Cankarjevega doma. Njen dokumentarni film je za najboljšega izbrala žirija slovenske Amnesty, ki so jo sestavljali članica našega izvršnega odbora Maja Pan ter režiser Boris Petković in režiserka Teona Strugar Mitevska.

»Nekega dne je sodelavka prišla k meni in mi rekla, da moramo od sedaj naprej v službi nositi hidžab. Smejali sva se, temu nisva verjeli. Toda solze smeha so se kmalu spremenile v solze žalosti in strahu.«

Foto: Urška Batistič

Utrinek z delavnice z mladimi, ki so po ogledu filma ustvarjali solidarnostna sporočila.

Udeležanke delavnice s solidarnostnim sporočilom.

Foto: Urška Batistič

MLADI POSTALI GLAS ŽENSK V IRANU

V sklopu **25. Festivala dokumentarnega filma** smo za mlade organizirali ogled filma *Bodi moj glas*, zatem pa so ustvarjali solidarnostne table s sloganom *Ženske, življenje, svoboda*. Tako smo skupaj podprli boj ljudi za enakopravnejšo in pravičnejšo družbo v Iranu. Hvala vsem, ki so sodelovali, še posebej profesorice in učiteljice Srednje ekonomske, storitvene in gradbene šole ŠC Kranj.

prebudil. Masih pa je aktivistka že več kot 12 let. Živela sem z njo. Z njo sem preživela veliko let. Avgusta sem jo zadnjič srečala. Šla sem v New York, kjer se zdaj skriva. Živi v varni hiši, ker so jo dvakrat poskušali ubiti.

V filmu Masih resnično spoznamo. V uri in pol si res lahko rečeš, oh, ta oseba je ...

Je kot otrok. Je čudovita, pametna, inteligentna in tako dobro govori. Hitro sva se povezali, ker imava podobno ozadje. Tudi ona je imela težko življenje in ni imela veliko denarja. Njen oče je trdo delal, mati tudi. Razlika med nama je bila v tem, da je bila njena družina zelo verna. Nanjo je pritiskala, naj ne počne tega, kar je počela. Moja družina pa je name ponosna. Moji družini je režim vzel otroka. Zato nikoli niso imeli radi mule. Toda njen oče in sestra sta podpirala režim, še vedno ga. To je zelo težko.

Kaj menite o trenutnih razmerah v Iranu?

Takšne so že 44 let. **Takoj, ko je mula prišel na oblast in rekel, da moramo nositi hidžab, smo šle demonstrirati.** Tega preprosto nismo mogle narediti, nismo si mogle niti predstavljati, da se moramo pokriti, ker je to rekel moški ali mula. V revoluciji proti šahu smo se borili za svobodno življenje. Zato smo demonstrirale vse od prvega dne, ko so prišli v parlament.

Prebrala sem, da so ženske prvič odšle na ulice že mesec po revoluciji.

Tako je, to nekaj pomeni. **Zdaj je v Iranu ženska revolucija.** Prvič v zgodovini ženske vodijo revolucijo. Na to niso niti pomislile, ker so zelo zatirane. Vendar so zelo pametne, dobro izobražene. In ko govorijo o demokraciji, govorijo o tem, kaj se dogaja v svetu. Vedo več kot jaz in ti. Zato je čas, da postanejo svobodne. Zato tudi pravijo, da nimajo česa izgubiti.

Nahid Persson in Taja Premk (AIS) med snemanjem intervjuja v Ljubljani.

Foto: Imdb

Nahid Persson in Masih Alinejad, glavna protagonistka filma Bodi moj glas, ki je zmagal na Festivalu dokumentarnega filma v Ljubljani.

Ko je režim ubil Mahso Amini samo zato, ker je pokazala pramen las, so mislili, da bo vse kot običajno, ko ubijajo ljudi, saj to počnejo ves čas. Toda tokrat je bilo drugače, mlada dekleta so odšla na ulice. Vodile so revolucijo in zato jih niso mogli ustaviti. Predstavljajte si, ko ste bili najstnica, ali ste poslušali svojo mamo? Ne. Celo mi zunaj države smo bili presenečeni. Oh, to se dogaja.

Raziskovalka za Iran Raha Bahreini je med obiskom v Sloveniji dejala, da poti nazaj ni več.

Res je, poti nazaj ni, to se ne bo končalo. **Režim bo padel. Edina stvar, ki ji moramo posvečati več pozornosti, so pogovori z vladami zunaj Irana, s tistimi, ki imajo odnose z Iranom.** Videli smo, da si je, na primer, avstralska ministrica v podporo protestnicam ostrigla lase. Toda hkrati je podpisala pogodbo z Iranom. Torej gre za hinavščino. Zato moramo delati na tem. Če nas bodo pri tem podprli, mislim, da bo Iran svoboden.

Vsakič, ko iransko ljudstvo naredi nekaj velikega in pretrese režim, jim vlade tujih držav sežejo v roko. To Iranu ne pomaga.

Tako kot Masih v filmu je dejala tudi naša raziskovalka: »Ko bo v Iranu prenehal veljati zakon o obveznem hidžabu, bo Islamska republika padla.«

Ja. To pravi celo režim. Menimo, da je to zelo nevarno za Iran. ZDA, Izrael in hidžab. Bojijo se žensk, zato jih nadzorujejo.

Kakšni so bili odzivi na vaš film v Evropi in drugod?

Film je bil zelo dobro sprejet. Prav zdaj ga predvajajo v veliko državah. Tudi to pomaga, saj film **predstavlja ozadje trenutnega dogajanja v Iranu.** Veliko ljudi ne ve, kakšen je iranski režim in kaj počne. Mislijo, da se je revolucija začela šele pred šestimi meseci. Ne vedo, kaj se je dogajalo pred tem, ker to ni njihov problem.

Ali že načrtujete snemanje novega filma?

Ja, že snemam. Upam, da bomo končali v približno dveh tednih. Moj sin montira, ravno preden ste prišli, sva urejala posnetke.

Kaj je tema novega filma?

Gre za novinarja **Ruhollaha Zama**, ki se pojavi tudi v filmu Bodi moj glas. Iranske oblasti so ga ugrabile in usmrtili. Snemala sem ga pred ugrabitvijo.

Pogovarjala se je Taja Premk.

»Videli smo, da si je, na primer, avstralska ministrica v podporo protestnicam ostrigla lase. Toda hkrati je podpisala pogodbo z Iranom. Torej gre za hinavščino. Zato moramo delati na tem. Če nas bodo pri tem podprli, mislim, da bo Iran svoboden.«

Celoten intervju si lahko preberete na naši spletni strani:
www.amnesty.si/intervju-nahid-persson ali poskenirajte QR kodo ob strani.

INTERVJU Z RAZISKOVALKO AI ZA IRAN RAHO BAHREINI »ZELO SI ŽELIM, DA BI AMNESTY INTERNATIONAL NEKEGA DNE IMELA PISARNO V IRANU«

V SKLOPU OBŠTUDIJSKE DEJAVNOSTI AKADEMIJE AMNESTY NAS JE OBISKALA RAZISKOVALKA ZA IRAN IZ GLOBALNE AMNESTY INTERNATIONAL RAHA BAHREINI. NA FAKULTETI ZA DRUŽBENE VEDE SMO ŠTUDIJSKI SEMESTER ZAKLJUČILI Z NJENIM PREDAVANJEM IRAN: ŽENSKÉ, ŽIVLJENJE, SVOBODA, KI SE GA JE UDELEŽILO VELIKO ŠTUDENTOV_K IN OSTALIH.

Raha Bahreini je aktivistka in borka za človekove pravice. Do 16. leta je živela v Iranu, nato se je z družino preselila v Kanado. Od začetka množičnih protestov v Iranu spremlja in opozarja na kratenje človekovih pravic, neupravičeno uporabo smrtne kazni, diskriminacijo žensk in deklet ter krvavo zatiranje protestov, ki jih izvajajo iranske oblasti.

Kako Amnesty raziskuje dogajanje v Iranu? Kako zagotavljate verodostojnost informacij, glede na to, da raziskovalci ne nimate vstopa v državo?

Amnesty uporablja vse **profesionalne raziskovalne metode**, ki se uporabljajo za raziskovanje na daljavo. Z varnimi aplikacijami za pošiljanje sporočil zbiramo pričevanja žrtev kršitev človekovih pravic in njihovih družin, pa tudi odvetnic_kov in zagovornic_kov človekovih pravic.

Vedno poskušamo pridobiti dokumentarne dokaze in potrditi vsa pričevanja, ki jih pridobimo. Med dokumentarne dokaze sodijo rozsodbe in drugi sodni dokumenti, zdravstveni izvidi, ki izkazujejo mučenje, zlonamerno obravnavo in nezakonite uboje, mrliške liste in potrdila o smrti in pogrebih, ki navajajo vzrok smrti.

Kaj o Amnesty menijo ljudje v Iranu?

Amnesty International že dolgo zagovornicam_kom človekovih pravic, žrtvam in družinam v Iranu predstavlja **mednarodno zaveznico za spremembe in človekove pravice**. Znano je, da je organizacija tekom let rešila življenja mnogih ljudi, ki so bili v neposredni nevarnosti usmrtitve.

Dobro so znane naše kampanje za izboljšanje pogojev pripora ali za izpustitev aktivistk_ov civilne družbe ali odvetnic_kov za človekove pravice. Perzijske medijske hiše zelo pogosto poročajo o delu organizacije.

Od začetku nedavnih protestov imamo tudi telefonsko številko, na katero nas lahko kdorkoli z informacijami kontaktira. V stotinah prejetih sporočilih nas ljudje prosijo, naj Amnesty podpira protestnice_ke v Iranu in zagotovi, da bo svetovna skupnost slišala njihove glasove za pravičnost in človekove pravice. **Vsaka akcija, ki jo aktivistke_i Amnesty International izvedejo po svetu, je ljudem, ki v Iranu tvegajo svoja življenja ter zahtevajo boljšo prihodnost, izjemno pomembna.** Mednarodna solidarnost gibanju v Iranu ogromno pomeni.

Foto: Egon Partelli N1

Raha Bahreini, Amnesty International.

Kako se bo po vašem mnenju končala situacija v Iranu?

Kljub izjemno obsežni represiji in brutalnosti, ki ju oblasti uporabljajo za zatrtje gibanja, ljudje izkazujejo neverjeten pogum za obstoj gibanja. Po štirih mesecih (*pogovor je potekal januarja 2023*) je jasno, da se je proces sprememb začel in da je stanje nepovratno.

Menim, da je uspeh gibanja odvisen od podpore mednarodne skupnosti in ostalih ljudi širom sveta, ki podpirajo boj za svobodo in človekove pravice. Ko iranske oblasti poskušajo zatreti duh uporniškega gibanja, je zelo pomembno, da ljudje po svetu čim širše delijo glasove tistih, ki se borijo. Pa tudi, da ukrepajo za rešitev tistih, ki jim grozi usmrtni ali trpijo zaradi mučenja oz. slabega ravnanja ali nečloveških razmer v priporu.

Oblasti sedaj stopnjujejo uporabo smrtni kazni v povezavi s protesti; komurkoli je mar za situacijo in usodo teh pogumnih ljudi v Iranu mora ukrepati slej ko prej, saj je jutri lahko že prepozno.

Torej mislite, da so glasovi ljudi izven Irana zelo pomembni?

Seveda. **Zaradi aktivizma širom sveta, ki vključuje tisoče podpornic_kov Amnesty International, so države članice Sveta ZN za človekove pravice končno ukrepale.** Zelo pomembni so tudi tedenski protesti, ki se dogajajo v zahodni Evropi, Severni Ameriki in Aziji pred iranskimi ambasadami in na javnih trgih. Iranskim oblastem signalizirajo, da so na sodišču javnega mnenja popolnoma ničvredni, čeprav so trenutno vse poti za formalno kazensko pravo zaprte.

Kakšne so vaše želje glede prihodnosti Amnesty International in trenutne situacije v Iranu?

Zelo močno upam, da bo Amnesty International nekega dne lahko ustvarila gibanje aktivistk_ov in podpornic_kov znotraj države in da bo obstajala pisarna oz. sekcija v Iranu, ki se bo tam borila za izboljšanje človekovih pravic in delovala v solidarnosti z drugimi gibanji za človekove pravice po svetu.

Kaj sporočate podpornicam_kom Amnesty International Slovenije?

Mislím, da je pomembno, da vedo, da so glas upanja in opolnomočenja. Vsako ukrepanje lahko spremeni življenja ljudi, ki jim grozijo strahotne kršitve, vključno s smrtno kaznijo. Aktivistke_i Amnesty International vedno znova dokazujejo, da lahko, kadar ukrepajo individualno in skupinsko, prisilijo tiste na položajih, da stopijo korak nazaj in dvakrat premislijo, preden kršijo človekove pravice. **Mnogokrat je težko obdržati upanje in ohraniti aktiven boj, ampak skozi zgodovino je Amnesty pokazala, da ob soočenju z izjemnimi krutostmi ne smemo obupati in moramo svojo jezo usmerjati v akcijo ter ohranjati upanje, da bomo z ukrepanjem soustvarile_i boljšo prihodnost.**

Zato vas pozivam, da delite objave Amnesty glede Irana, se udeležite akcij pisanja pisem, pišete protestna pisma ambasadam Islamske republike Iran, tudi v Sloveniji, organizirate zbiranja pred ambasadami, po telefonu pokličete ambasade ter se zavzemite za tiste, ki jim grozi usmrtni. Pozovite oblasti, naj preprečijo usmrtni in osvobodijo vse, ki so v priporu zgolj zato, ker so mirno izražali svojo človekovo pravico do izražanja, združevanja in zbiranja.

Pogovarjala se je Taja Premk.

Raha Bahreini med predavanjem na ljubljanski Fakulteti za družbene vede, ki je potekalo v sklopu občudnijske dejavnosti Akademije Amnesty.

NUJNA AKCIJA ZA MOHAMMADA

V AIS smo se pridružili globalni nujni akciji in pozvali oblasti v Iranu, naj nemudoma razveljavijo obsodbi na smrt Mohammada Ghobadlouja ter mu omogočijo ponovno pošteno sojenje, kjer ne smejo izreči smrtni kazni. Mohammad je eden izmed mnogih, ki mu v Iranu grozi smrtna kazen v povezavi z množičnimi protesti. 22-letnik ima dolgotrajne težave v duševnem zdravju. Na skrajno nepoštenem sojenju so proti njemu uporabili priznanje, pridobljeno z mučenjem. Sodišče kljub njegovim težavam ni odredilo podrobne ocene duševnega zdravja, kot to veleavajo mednarodni standardi. Hvala vsem, ki ste podpisali petico. Podpise smo že poslali veleposlaništvu Irana.

Posadka ladje Sea-Eye med reševanjem ljudi v Sredozemskem morju. Med akcijo na sliki so rešili življenja 17 ljudi, ki so v Evropo želeli pripluti v lesenem čolnu.

PRAVICE BEGUNCEV SO ČLOVEKOVE PRAVICE DEPORTACIJE IN SMRTI NA POTI JE TREBA PREPREČITI

BOJ ZA PRAVICE BEGUNCEV IN MIGRANTOV JE DANES POMEMBNEJŠI KOT KDAJ KOLI PREJ. V SVETU ŽIVI VEČ KOT 100 MILIJONOV LJUDI, KI SO BILI PRISILJENI ZAPUSTITI SVOJE DOMOVE.

Novice o **smrtih ljudi v Sredozemskem morju**, ki so želeli v Evropi poiskati varnost in možnosti za boljše življenje, skoraj dnevno polnijo naslovnice medijev. Mednarodna organizacija ZN za migracije (IOM) je v prvih treh mesecih letošnjega leta na tej migrantski poti zabeležila že **441 smrti**, ob tem pa opozorila, da je realna številka verjetno še veliko višja. Ob strahotnih statistikah je italijanski parlament februarja 2023 potrdil še **zakonodajo, ki uvaža strožje ukrepe, uperjene proti dobrodelnim organizacijam**, ki na morju rešujejo življenja beguncev_k. Med drugim nova zakonodaja omogoča denarne kazni in zasig reševalnih ladij.

V Amnesty International z ogorčenjem spremljamo odzive italijanske vlade. Ta očitno v prihodih ljudi ne vidi rešitve za problema, s katerima se sooča – pomanjkanje delovne sile in hitro staranje prebivalstva. Vse evropske države ob tem pozivamo, naj ljudem, ki potrebujejo mednarodno zaščito ali zgolj boljše pogoje za življenje, zagotovijo **varne in zakonite poti v Evropo**.

Z razočaranjem pa smo konec leta 2022 spremljali_e odločitev Višjega sodišča v Združenem kraljestvu, ki je razsodilo, da so načrti vlade o deportacijah prosilcev za azil v Ruando zakoniti. Ob tej diskriminatorni odločitvi opozarjamo, da **vladni dogovor z Ruando resno spodkopava mednarodno begunsko pravo** in posega v pravice ljudi, ki želijo v Združenem kraljestvu zaprositi za azil.

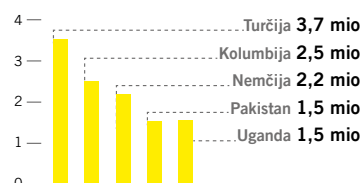
PRAVICE BEGUNCEV IN MIGRANTOV V SLOVENIJI

Na novinarski konferenci v začetku marca letos so na Trgu republike v Ljubljani prosilci za azil opisali slabe bivanjske razmere v namestitvenih centrih, dolgotrajne azilne postopke in nezmožnost dostopa na trg dela. Skupaj z 18 organizacijami smo v zvezi s tem pripravili **poziv predsedniku vlade dr. Robertu Golobu** za spremembo zakonodaje, ki bo omogočila **pridobitev delovnih dovoljenj** takoj po vložitvi prošnje za azil. Resorna ministrstva se sicer niso odločila za pridobitev delovnega dovoljenja takoj ob prošnji, vendar pa so obdobje **skrajšali iz devetih na tri mesece**, kar je potrdil tudi državni zbor.

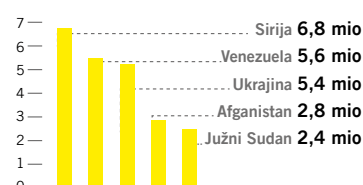
Ta sprememba je korak v pravo smer, skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami pa nadaljujemo s pozivi predsedniku vlade, naj Slovenija **ustavi deportacije prosilcev za azil na Hrvaško**. O tem smo skupaj z Ambasado Rog in hrvaškim Centrom za mirovne študije spregovorili_e tudi na javni tribuni **Kam Slovenija pošilja prosilce za azil?**

DRŽAVE, KI SKRBIJO ZA NAJVEČ BEGUNCEV.

DRŽAVE, IZ KATERIH PRIHAJA NAJVEČ BEGUNCEV.

Statistike temeljijo na analizah Agencije ZN za begunce.

Javna tribuna o deportacijah Kam Slovenija pošilja prosilce za azil?, na kateri so sodelovale: i Inicijativa prosilcev za azil Vič/Kotnikova/Logatec, Ambasada Rog, Amnesty International Slovenije in hrvaški Center za mirovne študije. Ljubljana, 4. maj 2023.

ZAKAJ MORA SLOVENIJA USTAVITI DEPORTACIJE NA HRVAŠKO?

Številne mednarodne in nevladne organizacije, med njimi tudi Amnesty International, že leta opozarjamo na nasilna ravnanja in protipravna vračanja migrantov s strani hrvaške policije. Ugotovitvam in raziskavam nevladnih organizacij je pritrnil tudi **Odbor Sveta Evrope za preprečevanje mučenja**, ki je decembra 2021 objavil grozljivo poročilo o sistematičnih policijskih zlorabah na mejnih območjih. Tudi **Evropska varuhinja človekovih pravic** je februarja 2022 opozorila na to, da Evropska komisija ni zagotovila spoštovanja človekovih pravic v mejnih operacijah hrvaških oblasti, ki jih od 2018 financira EU. V tem času so bile dokumentirane številne zlorabe migrantov in prosilcev za azil s strani hrvaške policije, vključno z vezanjem, brutalnim pretepanjem in mučenjem. Temu je pritrnilo **nizozemsko sodišče**, ki je leta 2022 razsodilo, da obstaja velika verjetnost, da bodo osebe, vrnjene po dublinski uredbi na Hrvaško, podvržene protipravnim vračanjem. Tudi **komisarka Sveta Evrope za človekove pravice** Dunja Mijatović je že večkrat izrazila zaskrbljenost zaradi poročil o nasilju in protipravnih vračanjih na hrvaških mejah. Januarja 2023 pa je mreža nevladnih organizacij Border Violence Monitoring Network opozorila na ponoven porast nasilja in protipravnih vračanj migrantov s Hrvaške v Srbijo ter Bosno in Hercegovino.

Andrea Jelovčić, predstavnica hrvaškega Centra za mirovne študije, je na javni tribuni 4. maja v Ljubljani dejala: »**Naša država sistematično krši človekove pravice**. Videli smo primere, ko so v Bosno izganjali celo prosilce za azil z izkaznicami azilnega doma. V Bosno so pregnali tudi turiste iz Nigerije, ki so imeli veljavne vizume.«

Vse izsledke raziskav, mnenja vladnih teles in sodišč smo skupaj s 23 organizacijami poslali predsedniku vlade in ga pozvali k ustavitvi deportacij na Hrvaško.

Če se to ne bo zgodilo, obstaja veliko tveganje, da bodo ljudje, ki so v Sloveniji poiskali varnost, ponovno izpostavljeni slabemu ravnanju in morda tudi mučenju. Opozarjamo na **načelo nevračanja** (*non-refoulement*), ki je del mednarodnega prava in vsem državam nalaga obveznost, da se vzdržijo vrnitve katerekoli osebe v državo, v kateri bi bila izpostavljena tveganju kršitev človekovih pravic. Hrvaška pa je ena izmed teh držav. Marsikdo, ki mu danes grozi deportacija, je tam že doživel fizično ali psihično nasilje, mučenje ali druge oblike slabega ravnanja.

Zato glasno sporočamo: »Stop deportacijam!«

Taja Premk

Protest proti deportacijam in razdruževanju družin. Ljubljana, 28. marec 2023.

SPLETNI CENTER AKADEMIJE AMNESTY

NOV SPLETNI TEČAJ O APARTHEIDU IZRAELA NAD PALESTINSKIM PREBIVALSTVOM

NA SPLETNEM MESTU AKADEMIJE AMNESTY NAJDETE NOV TEČAJ, NA KATEREM BOSTE V SLOVENŠČINI, BREZPLAČNO IN V SVOJEM TEMPU IZVEDELI, ZAKAJ V AMNESTY RAVNANJE IZRAELSKIH OBLASTI S PALESTINSKIM PREBIVALSTVOM OZNAČUJEMO ZA APARTHEID.

Vseprisotnost kamer. Če želite izvedeti več, si lahko ogledate 20 minutni video (v angleščini), ki smo ga naredili v Amnesty. Objavljen je na YouTube, poiščite ga pod naslovom: How Surveillance Tech is Used to Oppress Palestinians Through Apartheid?

TEHNOLOGIJA PREPOZNAVE OBRAZOV ZA UTRJEVANJE APARTHEIDA

V glavnem članku omenjeno poročilo je bilo objavljeno februarja 2022, a Amnesty še naprej spremlja razmere v Izraelu in na ZPO. Maja 2023 smo objavili poročilo o izraelski rabi tehnologije za prepoznavanje obrazov, s čimer se apartheid »avtomatizira«. Palestinski_e prebivalci_ke okupiranega vzhodnega Jeruzalema in Hebrona so Amnesty povedali_e o nenehnem občutku izpostavljenosti in da vseprisotne nadzorne kamere posegajo v njihovo zasebnost, zatirajo aktivizem, spodkopavajo družbeno življenje ...

MED DRUGIM BOSTE DOBILI ODGOVORE NA TA VPRAŠANJA:

- Kakšne so značilnosti zločina apartheida v mednarodnem pravu?
- Zakaj zatiranje in nadvlada Izraela nad Palestinci_kami predstavljata apartheid?
- Kako to vpliva na palestinsko prebivalstvo?
- Kako lahko ukrepate?

Tečaj vsebuje številne resnične zgodbe in usode, ki ponazarjajo realnost apartheida. Poudarek je na razmerah v Izraelu in na Zasedenih palestinskih ozemljih (ZPO); za dodatno ponazoritev in utrditev znanja o apartheidu pa se obravnavajo tudi primeri tega zločina proti človeštvu v Južni Afriki in Mjanmaru.

Tečaj temelji na prelomnem poročilu Amnesty International z naslovom Izraelski apartheid nad Palestinci: krut sistem nadvlade in zločin proti človeštvu. Poiščite spletni tečaj na www.akademija-amnesty.si/izobrazevanje/apartheid-izrael-palestinci ali pa poskenirajte QR kodo.

Več: www.akademija-amnesty.si/izobrazevanje/apartheid-izrael-palestinci.

INTERVJU Z ZALO ANŽIN

TEDEN DNI NA PRAKSI V SLOVENSKI AMNESTY

»ZAPOMNILA SI BOM, KOLIKO ORGANIZACIJA NAREDI ZA DRUGE LJUDI IN KAKO POMEMBEN JE LAHKO GLAS POSAMEZNIKA OZIROMA, KAKO MOČNO VPLIVA NA ŽIVLJENJE DRUGEGA.«

15-letna Zala obiskuje nemško gimnazijo v Beogradu v Srbiji. Rodila se je v Nemčiji, kjer sta njena starša v Berlinu delala kot dopisnika. Tam je živela do prvega razreda, nato so se najprej preselili v Slovenijo in potem v Beograd, kjer živi že sedem let. Prve tri razrede OŠ je opravila v treh različnih državah. Kot pravi, se je zaradi poklica staršev lahko spoznala z več državami, jeziki, kulturami, videla dobre in slabe plati življenja v treh državah.

Kako to, da si prakso želela opraviti prav pri Amnesty Slovenije?

Človekove pravice so me vedno zanimale. Ko sem se v drugem razredu poslavljala od sošolcev v Sloveniji, mi je eden od njih rekel, naj nikoli ne pozabim na človekove pravice. Ne spomnim se točnega konteksta, ampak te besede so se mi zelo vtisnile v spomin. Kot hčerka novinarjev v tujini sem imela veliko priložnosti, da se s temo podrobneje spoznavam. Letos sem o Amnesty brala v učbeniku za etiko in pomislila, da bi pisala organizaciji ter se poskusila dogovoriti za prakso. Že prej sem vedela, da Amnesty obstaja tudi v Sloveniji, zdaj sem dobila priložnost, da delo tudi podrobneje spoznam. Morda bi se tudi sama kasneje v življenju ukvarjala s temi vprašanji.

Kolikor si uspela spoznati delo Amnesty Slovenije, kako bi ga opisala?

Organizacijo sem do zdaj poznala tako, kot jo lahko vsakdo. Preko objav v medijih, spletne strani, različnih prireditve, med prakso sem videla, kako delo poteka v zakulisju. Nisem se zavedala, koliko dela in energije stoji za tem. Tudi sama sem imela odgovornosti, med drugim sem sodelovala pri projektu o izbrisanih, ki ga bom nadaljevala v Beogradu. Počutila sem se kot del Amnesty in tako še bolje spoznala delo organizacije, že prej pa sem vedela, kako pomembno je tudi, da k občutljivim temam pristopamo skrbno in odprto.

Kaj ti bo iz časa tvoje prakse najbolj ostalo v spominu?

Veliko je bilo novega, že dogovarjanje za prakso, spoznavanje novih ljudi, prvič sem – recimo temu – hodila v službo in na lastni koži preizkusila, kako izgleda življenje odraslega, kar je tudi namen prakse. Amnesty je bil brez dvoma dobra prva izkušnja. Veliko mi je pomenilo tudi to, da so mi zaupali, da sem lahko nekatere stvari delala tudi sama. To mi je dalo občutek odraslosti in odgovornosti. Zapomnila si bom, koliko organizacija naredi za druge ljudi in kako pomemben je lahko glas posameznika oz., kako močno vpliva na življenje drugega. Ker bom svoje izkušnje s prakse predstavila sošolcem, verjamem, da bodo o tem razmislili tudi oni.

Pogovarjal se je Linn Julian Koletnik.

Zala Anžin med opravljanjem prakse v slovenski Amnesty.

»Preko dela staršev in v vsakdanjem življenju sem se srečevala tudi s pomenom človekovih pravic.«

Zala je v okviru prakse za mladinski medij Časoris pripravila tudi intervju z izbrisanim Miletom Culibrkom: www.amnesty.si/zalin-pogovor-z-izbrisanim-miletom ali poskenirajte QR kodo.

GLAS LJUDSTVA USTAVIMO RUŠENJE JAVNEGA ZDRAVSTVA

PRED DRŽAVNOZBORSKIMI VOLITVAMI APRILA 2022 SO SE STRANKE SEDANJE KOALICIJE ZAVEZALE K IZPOLNITVI DEVETIH ZAVEZ S PODROČJA DOSTOPNEGA JAVNEGA ZDRAVSTVA.

Med njimi so **ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, skrajšanje čakalnih vrst, razmejitev javnega in zasebnega zdravstva, povečan obseg pravic in financiranja javnega zdravstva**. Konec leta 2022 je vse bolj kazalo, da se Ministrstvu za zdravje z ukrepi ne mudi, vse akutnejša pa je postajala dotlej manj znana težava – zavarovanke_c brez izbranega osebnega zdravnika, ki so jim vrata v javni sistem tako rekoč zaprta.

V civilni iniciativi Glas ljudstva smo zato sklenili, da je treba na to opozoriti tiste, ki imajo moč, da spremenijo razmere za delo v družinski medicini, in dolžnost, da poskrbijo za zdravstvene potrebe vseh državljan_k_ov.

Kampanjo, s katero poleg akutnih težav z dostopnostjo zdravstvenih storitev naslavljamo tudi temeljni problem zdravstvenega sistema, to je prepredenost javnega zdravstva z zasebnimi interesi, smo napovedali na **novinarski konferenci pred Zdravstvenim domom Ljubljana Polje**, ki je takrat ostal še brez zadnje zdravnice družinske medicine. Naslednji korak je bila **Velika stavka pacientov** na Trgu republike 10. januarja 2023, dan pred napovedano in pozneje odpovedano stavko sindikata Fides. Ministru za zdravje smo predali staskovne zahteve, ki pa so ostale brez odziva.

Že od začetka kampanje smo poskušali vzpostaviti dialog z odločevalci, zavzemali smo se tudi za formalno sodelovanje v delovnih telesih. Vzoredno smo se odzivali na aktualne dogodke, opozarjali javnost na sporne prakse, denimo nastajanje pravih koncesionarskih podjetij, ki zdravnike_c družinske medicine novačijo kar v javnih zdravstvenih domovih, pa tudi na sporne poteze samega Ministrstva za zdravje. Izkazalo se je, da si oblast sodelovanje s civilno družbo večinoma predstavlja precej po svoje, zato smo sami pripravili in odločevalcem posredovali **tri zakonske predloge**: z dvema bi odpravili doplačila zdravstvenih storitev, zaradi katerih je sploh nastalo dopolnilno zavarovanje, in uvedli nov, pravičnejši, proporcionalen prispevek, ki bi bistveno manj obremenil večino prebivalstva, zlasti pa bi razbremenil ljudi z najnižjimi dohodki. S tretjim, interventnim predlogom pa smo ponudili ukrepe, ki bi zajezili odtekanje javnega denarja v zasebne žepe in takoj povečali dostopnost zdravstva na primarni ravni.

Sledil je **Pohod za javno zdravstvo**, 7. aprila 2023, s katerim smo opozorili na poskus političnega prevzema ZZZS, na številne konflikte interesov med snovalci zdravstvene reforme, na napovedano zvišanje premij dopolnilnega zavarovanja in znova pozvali odločevalce, naj se opredelijo do zakonskih predlogov Glasu ljudstva, ter tudi že napovedali prvi posvet nastajajočega **Zavezništva za javno zdravstvo**. Na posvetu 21. aprila smo se posvetili predvsem predlogom zakonov, ki so trenutno v obravnavi in zadevajo ZZZS, digitalizacijo, spremembo zakona o zavodih in predlogu poslanske skupine Gibanja Svoboda za ukinitve dopolnilnega zavarovanja, ki ga ocenjujemo kot pomemben korak v pravo smer, ki pa žal ne odpravlja temeljne nepravilnosti za vse enake premije oz. prispevka.

S kampanjo nadaljujemo, budno spremljamo vse poteze oblasti in krepimo ter širimo zavezništvo za javno zdravstvo!

Katarina Rotar, Glas ljudstva

Slovenska Amnesty je članica pobude Glas ljudstva.

Na svetovni dan zdravja, 7. aprila, smo v iniciativi Glas ljudstva organizirali Pohod za javno zdravstvo.

Prvi posvet Zavezništva za zaščito javnega zdravstva Ali vladni ukrepi rešujejo zdravstveno krizo? v polni Jakopičevi dvorani ZZZS.

Poskenirajte QR kodo in se pridružite kampanji Ustavimo rušenje javnega zdravstva.

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC USPEŠNA NOČ KNJIGE 2023, V PRIHODNJEM ŠOLSKEM LETU IZOBRAŽEVALNI VIDEOI

NA NOČI KNJIGE JE Z NAMI BRALO REKORDNIH 97 ŠOL. JESENI BOMO ŠOLAM PONUDILI PRVE IZOBRAŽEVALNE PAKETKE Z VIDEOI.

BRALI SMO VRTILJAK TER SINICO IN TAŠČICO

Ob svetovnem dnevu knjige, ki ga zaznamujemo 23. aprila, po vsem svetu potekajo aktivnosti v okviru Noči knjige. Takrat se po šolah, knjižnicah, kulturnih ustanovah in drugod bere, ustvarja in uživa v svetu knjig. V Sloveniji, kjer je nosilec projekta Društvo festival Sanje, Noč knjige poteka od 2014 in od vsega začetka je zraven tudi slovenska Amnesty.

Kako izgleda naše sodelovanje? Izberemo eno ali dve knjigi, za vsako pripravimo spremljevalna pedagoška gradiva ter povabimo šole, da jih z nami berejo, reflektirajo teme skozi prizmo človekovih pravic in ob tem organizirajo svoje aktivnosti. Sodelujočim šolam knjigo, ki jo berejo, podarimo.

Na Noči knjige 2023 smo v branje predlagali knjigi **Vrtljak (Tülin Kozikoglu)** ter **Sinica in taščica (Goran Vojnović)**. Zelo smo veseli, da se je na naše vabilo odzvalo kar 97 šol, na katerih so brali, razpravljali in ustvarjali plakate. Fotografije in vtise si lahko pogledate in preberete na sola.amnesty.si/utrinki-noc-knjige-2023.

IZOBRAŽEVALNI PAKETKI S PODPORO VIDEO POSNETKOV

V okviru našega programa učenja človekovih pravic začnemo nov projekt **Učite se z Amnesty: z več znanja človekovih pravic gradimo boljši svet**. Posneli bomo serijo izobraževalnih kratkih videov z različnih področij človekovih pravic. Vsak **video bo izhodišče za izobraževalni paketek**, ki bo vključeval še predloge za obravnavo človekovih pravic, predstavljenih v videu, in za aktivizem. Ta izobraževalna gradiva bodo zlasti primerna za predmet Aktivno državljanstvo, prav pa bodo prišla tudi pri sociologiji, zgodovini, etiki itd.

Videi bodo narejeni na tak način, da bodo uporabni tudi kot samostojni učni viri. Več o projektu, za katerega smo uspeli pridobiti sredstva iz razpisa za srednje projekte Programa Active Citizens Fund v Sloveniji, bomo napisali v naslednji številki revije.

(M. N.)

ŠOLSKI NOVIČNIK

Naročite se na prejemanje našega novičnika in bodite redno informirani o aktualnih vsebinah Šole človekovih pravic: sola.amnesty.si/mesecnik-sole-clovekovih-pravic.html ali poskenirajte QR kodo.

Utrinek z branja knjige Vrtljak na OŠ Dragotin Kette.

Ta plakat so ustvarili na Podružnični šoli Lavrica (OŠ Škofljica).

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC SPLETNI TEČAJ IN USPOSABLJANJE PROTI NASILJU NAD ŽENSKAMI IN DEKLETI

MARCA LETOS SMO V OKVIRU MEDNARODNEGA PROJEKTA STOJ MI OB STRANI 2.0. IZPELJALI USPEŠNO USPOSABLJANJE PEDAGOŠKEGA KADRA IN OBJAVILI SPLETNI TEČAJ.

V dvoletnem izobraževalnem projektu, ki ga izvajamo od maja lani, se skozi izobraževanje in aktivizem mladih lotevamo boja proti nasilju nad ženskami in dekleti na spletu in v realnem življenju. Osredotočamo se zlasti na stereotipe, povezane s škodljivimi koncepti moškosti. V prihodnjih mesecih bomo objavili še priročnik in digitalno platformo, mladi pa bodo izpeljali svoje akcije.

NA USPOSABLJANJU VELIKO PRAKTIČNIH INFORMACIJ ZA DELO V RAZREDU

41 udeleženk_cev je na omenjenem usposabljanju prisluhnilo trem izvajalcem. **Maja Plaz** iz Društva SOS telefon je govorila o tem, kako obravnavati nasilje nad ženskami in dekleti, kako to nasilje prepoznati, pristopiti k žrtvi in ustrezno ravnati. Na izkušnje dela z žrtvami nasilja in na pomen, da se jim prisluhne in ukrepa, je opozoril tudi **Amadej Kraljevič** iz Društva za nenasilno komunikacijo. Glede na to, da se med mladimi ideje in družbena sporočila večinoma širijo preko mobilnih telefonov in družbenih omrežij, je izpostavil, kako pomembno je, da pedagoški kader ta svet pozna in da mladim možnost kritične refleksije sporočil, na katera naletijo. **Petra Založnik**, vodja izobraževanj, facilitatorka in pripovedovalka zgodb, pa je predstavila konkretne aktivnosti in predloge dejavnosti, s katerimi lahko z mladimi odpiramo in širimo pogovore ter razmisleke o spolnih vlogah, družbenih pričakovanjih, varnosti in nasilju. Evalvacije usposabljanja so bile zelo dobre. Zlasti so bili **pohvaljeni konkretni primeri aktivnosti**, ki jih lahko uporabijo v praksi.

NA AKADEMIJI AMNESTY POIŠČITE SPLETNI TEČAJ

Spletni tečaj o nasilju na podlagi spola smo objavili 8. marca, na dan žensk. V njem raziskujemo vzroke za nasilje nad ženskami in dekleti ter pojasnjujemo, zakaj gre pri tem za vprašanje človekovih pravic. Spletni tečaj je na slovenski Akademiji Amnesty na voljo tudi v slovenščini (www.akademija-amnesty.si/tecaji/nasilje-na-podlagi-spola) ali poskenirajte QR kodo na tej strani.

Namen tečaja je zagotoviti znanje, veščine in ravnanje, ki so potrebni za uspešno spopadanje s škodljivimi spolnimi normami in stereotipi. Primarno je namenjen mladim in pedagoškim delavkam_cem, gotovo pa bo prišel prav tudi drugim, ki jih to področje zanima.

(M. N.)

Simona Podobnikar, vodja učenja človekovih pravic v slovenski Amnesty, ki vodi projekt.

Co-funded by
the European Union

Stop gender-bAsed violenCe by aDdressing masculinities and changing
Behaviour of Young people through huMan rights Education
Grant Agreement: 101049386 —
StandByMe 2.0 — CERV-2021-DAPHNE

AKADEMIJA AMNESTY

»POČUTIM SE OPOLNOMOČENO«

V OKVIRU AKADEMIJE AMNESTY SMO IZPELJALI ŽE DRUGI »LETNIK« OBŠTUDIJSKE DEJAVNOSTI ČLOVEKOVE PRAVICE V PRAKSI. NA UNIVERZI V LJUBLJANI BO SPET NA VOLJO TO JESEN.

Obštudijska dejavnost (OD) je na voljo za vse študente_ke ljubljanske univerze, fizično pa poteka na Fakulteti za družbene vede. Prosimo, da delite informacijo o tem med tiste, ki bi jih utegnili zanimati: **izbrati jo je treba že ob vpisu v višji letnik.** V prvih dveh letih izvajanja je našo OD opravilo že 96 študentov_kov.

OD je sestavljena iz dela v predavalnici, kjer se nam skoraj vedno pridružijo tudi gostje_i, ter praktičnega dela udeleženi. Za več si preberite prispevek na www.akademija-amnesty.si/aktivizem; na spodnjih fotografijah pa je le nekaj iz širokega nabora izpeljanih aktivnosti. In še eno v vrsti pozitivnih odzivov: **»Naučila sem se, da sem dejansko sposobna biti aktivna ... Z občutkom varnega prostora pri Amnesty sem spoznala, da ne potrebujem legitimacije nikogar. Počutim se opolnomočeno.«**

(M. N.)

V lokalu Pritličje je ob robu akcije za Pišem za pravice 2022 potekalo tudi predavanje o peticiji za čistejši zrak v Anhovem.

V ljubljanskem lokalu Pritličje so organizirali celodnevno pisanje apelov za Pišem za pravice 2022.

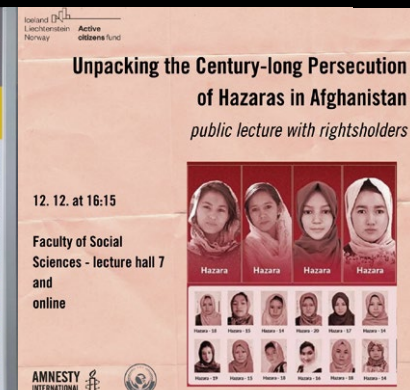
Skupina študentk je na ljubljanski Pravni fakulteti organizirala razstavo portretov izbrisanih ter na pogovor in ogled dokumentarnega filma Dolge počitnice povabila eno od upodobljenih, Katarino Keček.

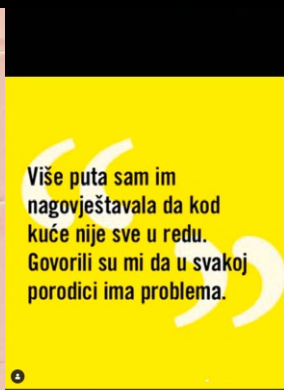
Razstava portretov izbrisanih (avtor Borut Krajnc) na ljubljanski pravni fakulteti.

Vabilo na akcijo skupine študentk na ljubljanski FDV.

Študentka iz Afganistana je organizirala video konferenco o preganjanju etnične skupine Hazarov z več kot stotimi sodelujočimi.

Udeleženka OD iz Črne Gore je 10 korakov za odpravo nasilja nad ženskami prevedla v črnogorski jezik in jih delila preko svojega profila.

LETNO POROČILO AI ZA LETO 2022

DVOJNA MERILA ČLOVEKOVIH PRAVIC

AMNESTY INTERNATIONAL VSAKO LETO PRIPRAVI POROČILO, KI POVZAME STANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC V PRETEKLEM LETU PO VSEM SVETU.

Leto 2022 je zaznamoval **začetek vojne v Ukrajini**, hkrati pa tudi **dvojna merila glede človekovih pravic** in **neuspeh mednarodne skupnosti** pri doslednem izvajanju človekovih pravic in univerzalnih vrednot. Ruska invazija na Ukrajino je sprožila eno najhujših evropskih humanitarnih kriz in izrednih razmer na področju človekovih pravic v novejši zgodovini. Konflikt ni povzročil le množičnega razseljevanja, vojnih zločinov ter globalne energetske in prehrabene negotovosti, temveč nam je strahovito približal tudi grožnjo jedrske vojne.

Odziv Zahoda je bil hiter: uvedba gospodarskih sankcij, vojaška pomoč Kijevu, preiskava vojnih zločinov na Mednarodnem kazenskem sodišču, obsodba ruske agresije v Generalni skupščini ZN. Ukrepe smo pozdravili, ostaja pa

KAJ PRAVIJO STATISTIKE?*

- 54 %** držav je nezakonito uporabilo silo proti miroljubnim protestnicam_kom.
- 22 %** držav je proti njim uporabilo smrtonosno orožje.
- 51 %** držav je samovoljno aretiralo protestnike_ce.
- 20 %** držav je za spremljanje protestov uporabilo vojsko.
- 49 %** držav je samovoljno pridržalo zagovornice_ki človekovih pravic.
- 24 %** držav je izvedlo zunajsodne usmrčitve.
- 14 %** držav je aretiralo ljudi zaradi njihove spolne usmerjenosti ali spolne identitete.
- 60 %** držav je uporabljalo slabo ravnanje, ki je v mnogih primerih pomenilo mučenje.
- 13 %** držav je zagrešilo zločine proti človeštvu ali vojne zločine.

* Podatki so nastali na podlagi opazovanja Amnesty International.

Foto: christophemeireis.com

»Ruska invazija na Ukrajino je srhljiv primer, kaj se lahko zgodi, ko države mislijo, da lahko brez posledic zaničujejo mednarodno pravo in kršijo človekove pravice. Če bi sistem deloval tako, da bi morala Rusija odgovarjati za svoje dokumentirane zločine v Čečeniji in Siriji, bi bilo morda rešenih na tisoče življenj, takrat in zdaj, v Ukrajini in drugod. Namesto tega imamo še več trpljenja in opustošenja,« je ob izidu letnega poročila dejala Agnès Callamard, generalna sekretarka Amnesty International.

grenak priokus, ki kaže na dvojna merila delovanja mednarodne skupnosti. Obstoječi odzivi na konflikte, na primer, v Etiopiji, Mjanmarju in Jemnu so ob tem pomilovanja vredni. Opozarjamo tudi na neodzivnost glede resnih kršitev človekovih pravic v Savdski Arabiji, neukrepanje proti Egiptu in nepripravljenost za soočenje z izraelskim sistemom apartheida proti palestinskemu prebivalstvu. **Taka dvojna merila nedvomno utirajo pot nadaljnjim zlorabam.**

V letnem poročilu je izpostavljeno tudi zatiranje drugače mislečih in pravice žensk, ki so bile v številnih državah sveta zopet na udaru. Države so lačne nadzora nad ženskami, to pa za seboj pušča strašno dediščino nasilja in zatiranja.

Ena od 155 držav v poročilu je tudi Slovenija, kjer smo izpostavili kršitve in napredek na področjih svobode izražanja, zbiranja in zborovanja, diskriminacije ter pravic beguncev in migrantov.

(T. P.)

Več: www.amnesty.si/letno-porocilo-slovenija.

SMRTNA KAZEN V LETU 2022

BRUTALNA DEJANJA NEKATERIH DRŽAV SODIJO NA SMETIŠČE SVETOVNE ZGODOVINE

AMNESTY INTERNATIONAL VSAKO LETO PRIPRAVI POROČILO O UPORABI SMRTNE KAZNI V SVETU. TUDI TOKRAT SO GA ZAZNAMOVALE ČRNE STATISTIKE, KI RAZKRIVAJO NAJVIŠJE ŠTEVILO ZABELEŽENIH USMRTITEV V ZADNJIH PETIH LETIH.

V skupno 20 državah je bilo lani usmrčenih 883 ljudi, kar je 53 odstotkov več kot v letu 2021. Na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki so zabeležene številke narasle s 520 leta 2021 na 825 leto kasneje. To kaže na očitne kršitve mednarodnega prava ter na zanikanje vrednosti človeških življenj. **V Savdski Arabiji so v enem samem dnevu usmrtili kar 81 ljudi.** Skrb vzbujajoče statistike spremljamo tudi iz Irana, kjer so se oblasti v obupanem poskusu zadušitve ljudske vstaje zopet zatekle k uporabi smrtnih kazni. Število zabeleženih usmrtitev v tej državi je naraslo s 314 leta 2021 na 576 leta 2022, nekateri izmed njih so bili usmrčeni zgolj zato, ker so uveljavljali svojo pravico do protesta.

Največ znanih usmrtitev je bilo v letu 2022 na Kitajskem (1000+), v Iranu (vsaj 576), Savdski Arabiji (196), Egiptu (24) in ZDA (18).

Uporaba smrtnih kazni v nekaterih državah ostaja neznanka. Kitajska, Severna Koreja in Vietnam so države, kjer je znano, da oblasti pogosto posegajo po smrtni kazni. **Realne številke usmrčenih so verjetno zato še veliko višje, kot navaja naše poročilo.**

USMRTITVE ZARADI KAZNIVIH DEJANJ POVEZANIH Z DROGAMI

Število ljudi, usmrčenih zaradi kaznivih dejanj, povezanih z drogami, se je leta 2022 več kot podvojilo v primerjavi s preteklim letom. Zabeležili smo jih na Kitajskem, v Savdski Arabiji, Iranu in Singapurju. Predstavljajo 37 odstotkov vseh usmrtitev, ki jih je Amnesty zabeležila po vsem svetu. Tudi v Vietnamu je najverjetneje prišlo do takih usmrtitev, vendar ti podatki ostajajo državna skrivnost.

Usmrtitve v povezavi z drogami so **v nasprotju z mednarodnim pravom človekovih pravic**. Ta določa, da se smejo usmrtitve izvajati le za »najhujša kazniva dejanja«, ki vključujejo namerno ubijanje.

Foto: Amnesty International/Stéphane Lelarge

Amnesty International Nemčije je 23. novembra 2022 organizirala protest proti smrtni kazni v Iranu. Na njem so izrazili tudi solidarnost s protestnicami, ki se borijo za pravice žensk, v tej državi.

ŽAREK UPANJA

Kljub temnim statistikam ostaja nekaj upanja. V tem letu je namreč **šest držav v celoti ali delno odpravilo smrtno kazen**. Kazahstan, Papua Nova Gvineja, Sierra Leone in Srednjeafriška republika so odpravile smrtno kazen za vsa kazniva dejanja, Ekvatorialna Gvineja in Zambija pa za običajna (manj huda) kazniva dejanja.

Tudi Liberija in Gana sta sprejeli zakonodajne ukrepe za odpravo smrtnih kazni, medtem ko so oblasti Šrilanke in Maldivov dejale, da je ne bodo izvajale. Predlogi zakonov za odpravo obvezne smrtnih kazni so bili vloženi tudi v malezijskem parlamentu.

Zaključimo z besedami generalne direktorice Amnesty International Agnès Callamard ob objavi poročila: **»S 125 državami članicami ZN – več kot kadar koli prej – ki pozivajo k moratoriju na usmrtitve, Amnesty International še nikoli ni čutila večjega upanja, da bo ta ostudna kazen ostala v zgodovini. Toda tragične številke leta 2022 nas opominjajo, da ne smemo počivati na lovorikah. Nadaljevali bomo s kampanjo, dokler smrtna kazen ne bo odpravljena po vsem svetu.«**

(T. P.)

DOBRE NOVICE S SVETA ČLOVEKOVIH PRAVIC

KO SE RAZVESELIMO DOBRIH NOVIC, NAŠE DELO DOBI NOV ZAGON. TAKRAT NAŠ BOJ POSTANE ŠE MOČNEJŠI, POSTANEMO ŠE BOLJ POVEZANI. HVALA VSEM, KI NAS PODPIRATE IN NAM POMAGATE USTVARJATI ZGODBE – KI SPREMINJAJO SVET NA BOLJE.

IRANSKA AKTIVISTKA YASAMAN IZPUŠČENA IZ ZAPORA

Iranski aktivistki za pravice žensk Yasaman Aryani in njena mama Monireh Arabshahi sta bili po štirih letih izpuščeni iz zapor. Spomnimo, da sta v zaporu pristali leta 2019, ker sta ob mednarodnem dnevu žensk na vagonu vlaka, ki je namenjen le ženskam, brez naglavnih rut delili rože. Ob tem sta posneli video o upanju na prihodnost, v kateri bodo ženske v Iranu svobodno. Posnetek je hitro zaokrožil po svetu.

Hvala vsem, ki ste na Pišem za pravice 2019 podpisali našo peticijo in zahtevali njuno svobodo. **Naše besede imajo moč.**

USTAVLJENO SOJENJE HUMANITARNIMA DELAVCEMA

Humanitarca Sarah Mardini in Seán Binder sta v Grčiji na otoku Lezbos pomagala pri reševanju življenj beguncev. 2019 so ju obtožili vohunjenja, tihotapljenja in članstva v kriminalni organizaciji. Po aretaciji sta več kot 100 dni preživela v zaporu.

Tako kot Yasaman sta bila tudi Sarah in Seán del naše akcije Pišem za pravice 2019. V peticiji smo zahtevali opustitev vseh obtožb ter javno pripoznanje legitimnosti humanitarnega dela, namenjenega podpori pravic beguncev_k in migratk_ov.

Januarja letos smo se razveselili novice, da je sodišče v Mytileni sojenje ustavilo in zaradi postopkovnih pomanjkljivosti obtožnico vrnilo tožilstvu.

Reševanje življenj ni zločin!

V pisarni smo se razveselili_e dobre novice o Yasaman.

SPREMEMBA DRUŽINSKEGA ZAKONIKA

31. januarja 2023 je v Sloveniji zmagala ljubezen. Ta dan so namreč začele veljati spremembe družinskega zakonika, ki zakonsko zvezo definirajo kot življenjsko skupnost dveh oseb in ne več kot življenjsko skupnost moža in žene. Spremembe istospolnim partnerjem_icam omogočajo tudi posvojitve otrok.

V slovenski Amnesty smo se spremembe zelo razveselili, saj ta predstavlja povečevanje svobode in enakosti za vse. Ne pozabite: **Ljubezen je človekova pravica.**

Ljubezen je človekova pravica.

ZMAGA PRAVICE V TURČIJI

Decembra lani je najvišje sodišče v Turčiji razveljavilo obsodbe štirih zagovornikov_ic človekovih pravic, ki so jim sodili od leta 2017. Med njimi sta tudi Taner Kilič, častni predsednik AI Turčije, in İdil Eser, nekdanja direktorica AI Turčije.

Tanerja Kiliča, sicer odvetnika za pravice beguncev, so aretirali junija 2017 in ga pridržali za več kot 14 mesecev. Kljub popolnemu pomanjkanju dokazov so ga julija 2020 obsodili na šest let in tri mesece zapora zaradi »članstva v teroristični organizaciji«. İdil Eser, Özlem Dalkıran in Günel Kurşun so bili vsi obsojeni na 25 mesecev zapora zaradi »pomoči teroristični organizaciji«; leta 2017 so več kot tri mesece preživeli za zapahi.

Agnès Callamard, generalna sekretarka Amnesty International, je zmago komentirala: **»Ko praznujemo to odločitev, ne pozabimo, da so po vsej Turčiji številni zagovorniki_ce človekovih pravic v zaporu, živijo v strahu pred aretacijo ali proti njim vodijo podobne neutemeljene pregone.«**

(T. P.)

Foto: Amnesty International

Sarah Mardini in Seán Binder.

Foto: Amnesty International Turčije

Taner Kilič ponovno v objemu svoje družine.

AKCIJA V PODPORO TRANS UČITELJICI NAJ BODO ŠOLE PROSTORI SVOBODE, NE SOVRAŽNOSTI

**APRILA SMO Z OGORČENJEM SPREMLJALE_I MEDIJSKI IN JAVNOMNENJSKI PLAZ
TRANSFOBNIH SPOROČIL.**

Pojavila so se, ker je magistrska študentka na filozofski fakulteti univerze v Mariboru, ki je v okviru študijskega programa opravljala 14-dnevno pedagoško prakso na eni od mariborskih osnovnih šol, tudi transspolna oseba.

Pri Amnesty Slovenije smo mnenja, da trans učitelj_ice, kot tudi učitelj_ice ostalih manjšinskih družbenih skupin, v izobraževanje vnašajo raznolikost, ki jo slovenski izobraževalni sistem potrebuje veliko bolj kot vzpodbujanje k izključevanju in sovražnosti.

V tem duhu smo pozvale_i k fotografiranju v podporo tej trans učiteljici in ostalim trans učiteljem_icam nasploh. Akciji se je pridružilo mnogo organizacij in posameznic_kov, med njimi Maja in Teri, Janez, Zavod Bob, Društvo za nenasilno komunikacijo, Mirovni inštitut, Društvo DIH, Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja, Društvo Humanitas, LGBTIQ+ skupnost Pomurje in, seveda, Zavod TransAkcija. Hvala vsem za odziv.

(L. J. K.)

**Naj bodo šole in
šolski prostori za
otroke,**

**Naše bodoče
generacije,**

**Prostori svobode,
ne sovražnosti!**

Več o transspolnosti se lahko naučite na spletni strani Akademija Amnesty:
www.akademija-amnesty.si/izobrazevanje/transspolnost.

PETICIJA ZA POPRAVO KRIVIC IZBRISANIM

AMNESTY SLOVENIJE JE, KOT TRADICIONALNO VELJA, TUDI LETOS SODELOVALA NA POTI OB ŽICI. TEMA JE BILA IZBRIS IN ZBIRANJE PODPISOV POD PETICIJO.

Ob Poti spominov in tovarištva smo postavile **150 informativnih tabel** s portreti in pričevanji izbrisanih in njihovih otrok. Na dogodku Pot ob žici 6. maja pa smo na **štirih stojnicah** vabile **pohodnike_ce** k podpisu peticije za popravilo krivic izbrisanih (glejte spodaj). Na nekaterih stojnicah so se nam pridružili tudi izbrisani_e in njihovi otroci.

Zahvaljujemo se vsem, ki ste nas prijazno pozdravile_i, podpisale_i peticijo (zbranih je bilo skoraj 1000 podpisov) in nam polepšale_i dan. Ogromno vas je povedalo, da nas redno spremljate – v veliko veselje nam je bilo spoznati naše podpornice_ke in borke_ce za človekove pravice tudi v živo.

**ŠE NISTE
PODPISALI? TO
LAHKO NAREDITE
TAKOJ ZDAJ!**

Skenirajte QR kodo ali podpišite spodaj. Če boste podpisali v fizični obliki, nam podpis(e) prosim do 15. junija 2023 posredujte na: Amnesty International Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. **Prosimo povabite k podpisu še druge!**

Fotoutrinki s prireditve Pot ob žici 2023.

PODPISIŠTE PETICIJO ZA POPRAVO KRIVIC IZBRISANIM, K PODPISU POVABITE ŠE DRUGE!

Peticijo lahko podpišete tudi na spletu: <https://www.amnesty.si/peticija-izbrisani>

Spoštovani predsednik vlade dr. Robert Golob.

Pozivamo, naj vlada RS čim prej pripravi zakonske ukrepe, ki bodo omogočili povrnitev statusa in popravilo krivic vsem izbrisanim. Ukrepi, ki morajo biti brez časovne omejitve, morajo omogočiti hitro in učinkovito ureditev statusa ter dostop do socialnega in zdravstvenega varstva.

IME IN PRIIMEK	PODPIS	E-NASLOV *	Prejemanje Emnesti: označite!*	Informacije o peticiji: označite!*

* E-naslov potrebujemo le, če želite prejemati brezplačno e-glasilo Emnesti (pošiljamo nekajkrat mesečno, odjavite se lahko kadarkoli) ali informacije o tem, kaj se dogaja s to akcijo. Označite, kaj od tega (eno ali drugo ali oboje) bi želeli!

PIŠEM ZA PRAVICE

PRED VEČ KOT 20 LETI JE MAJHNA AKTIVISTIČNA SKUPINA NA POLJSKEM ZA DAN ČLOVEKOVIH PRAVIC, 10. DECEMBRA, ORGANIZIRALA 24-URNI MARATON PISANJA APELOV.

Ideja je resnično zaživela. Maraton pisanja apelov, ki ga danes poznamo pod imenom Pišem za pravice, je postal največji svetovni dogodek za človekove pravice.

V letu 2022 smo v Sloveniji skupaj zbrali kar **14.185 podpisov peticij in solidarnostnih pisem**. S Šolo človekovih pravic je v akciji sodelovalo **45 osnovnih in srednjih šol**. Skupaj so napisali rekordnih **5750 apelov in 1224 solidarnostnih pisem**.

Zahvaljujemo se vsem, ki ste bili del našega mednarodnega dogodka in se s svojimi pismi in glasovi zavzemali za žrtve kršitev. Naše besede imajo moč!

Utrinek s Pišem za pravice iz Srednje šole Slovenska Bistrica.

Pišem za pravice na OŠ Vrhovci.

BNI PODPIRA AMNESTY

TOKRAT VAM PREDSTAVLJAMO, NA KAKŠEN NAČIN SO ŠTEVILNI E ČLANI CE PODJETNIŠKE MREŽNIŠKE ORGANIZACIJE BNI V ZADNJIH TEDNIH IN MESECIH PRISPEVALI K DELU AIS. NJIHOVA DEJANJA SO NAM V NAVDIH – VSEM PA IZREKAMO ISKRENA HVALA!

Matej Markovič, Nelim d. o. o., osebni trener

»Razstavo 31 let s(r)amote sem ponudil moji bivši Gimnaziji Šentvid in vesel sem, da so poleg razstave organizirali tudi predavanje, na katerem je bilo prisotnih kar 100 dijakov in dijakinj. Pomembno se mi zdi, da šole vključujejo vsebine, ki še niso del uradnih učnih programov.

Poziv k podpisu peticije za izbrisane sem postavil tudi v telovadnico, v kateri izvajam treninge – saj prizadevanja za boljši svet sodijo na vsa mesta, kjer se srečujejo ljudje.« Matej je razstavo ponudil še eni osnovni šoli, kjer bo morda postavljena v prihodnosti.

Marko Femc, Plan-net, sončne elektrarne in električna vozila

»Amnesty sem ponudil možnost predstavitve v našem salonu na Samovi ulici v Ljubljani in veselim se, da bomo to v naslednjih tednih izpeljali. Družbena odgovornost je priložnost za vse nas.«

Vesna Cvek, RVC – Razpisi Vesna Cvek

»Natašo (direktorico AIS) sem povezala z dvema osnovnima šolama, s katerima se dogovarjamo za izvedbo predavanja o izbrisu in za postavitev razstave 31 let s(r)amote. Fino se mi zdi, da lahko prispevam na tak način.«

Franc Gider, Bizinaizi.si, poslovni in osebni svetovalec

»Amnesty sem povezal z zasebno fakulteto B&B, s katero sicer sodelujem. Rezultat tega je, da bo še v tem šolskem letu tudi tam izpeljana obštudijska dejavnost Akademije Amnesty.«

Mirjana Novak, Studio Meridian, bioresonančna terapija

»Z mojem prispevkom odstotek dohodka gre tretje leto – polovica gre sinovemu nogometnemu klubu, druga polovica pa za kampanje in delo Amnesty. Sama pomagam posameznikom, hkrati pa sem zadovoljna, da sem lahko vključena tudi pri sistemskih spremembah, ki jih Amnesty naslavlja.« Mirjana nas je povezala tudi z Mladinsko knjigo, kar nas je vzpodbudilo k temu, da bomo revijo Akcija poskušali omogočiti tudi na nekaterih prodajnih mestih; začenjamo s testno prodajo v Konzorciju.

Maximillian Verderber, WakeUp Creation, videoprodukcija

»V našem studiu smo naredili filmček o pokojnem izbrisanem Zoranu Tešanoviću, saj je video način, s katerim danes doseže največ ljudi. Ganila me je njegova zgodba in pomembno se mi zdi, da čimveč ljudi ve zanjo.«

Jasna Čuk Kolavčič, Studio Čuk, grafična oblikovalka za tisk

»Za sočlane sem oblikovala podpis, ki ga lahko uporabijo v izraz podpore organizaciji v elektronski komunikaciji; za tiste, ki imajo trgovine ali salone, pa letak z vabilom k podpori.«

Andraž Drašler, ADTisk

»V Knjižnici Vrhnika sem se dogovoril za postavitev razstave o izbrisanih. Ohranjati vedenje in spomin na izbrisane se mi zdi pomembno. In prav se mi zdi, da bo razstava tudi na Vrhniki.«

Danilo Devinar, Secop, fotokopirni stroji

»Vključitev podporne izjave k mojemu elektronskemu podpisu se mi je zdel lep in lahek način narediti nekaj za Amnesty. Smo družinsko podjetje in pokazati vrednote, s katerimi se stringamo, krepi tudi naše vrednote.«

Ana Antuničević, Consilium ius, pravno svetovanje

»Kot pravnica cenim prizadevanja za ohranjanje in krepitev pravne države in delim vrednoto Amnesty, da naj bo država tudi pravična. Zato sem tudi sama postala članica in donatorka.«

Katja Koprivec, odvetnica

»Amnesty in nevladne organizacije nasploh naredijo ogromno in tudi načinov, kako podpreti njihovo delo, je ogromno. Jaz sem izbrala vključitev izjave podpore v elektronski podpis.«

Erika Kostanjšek, računovodstvo e3plus

»Sledenje delu slovenske Amnesty je tudi mene vzpodbudilo k temu, da sem postala finančna podpornica. Cenim prizadevanja organizacije, pa tudi, da to delo financirajo s pomočjo tolikih posameznikov – kljub temu, da teme niso niti enostavne in velikokrat niti popularne.«

Jernej Pirc, direktor BNI Adria

»Že med korono smo vse BNI skupine v Sloveniji pozvali, naj brezplačno članstvo omogočijo nevladni organizaciji. Kdor daje, pridobiva, je geslo globalne BNI in to velja tako za podjetniško mreženje kot za naš prispevek družbi.«